

APPONYI ALBERT GRÓF

vallás- és közoktatásügyi miniszter.

A súlyos válság, amely már alkotmányunkat, mindnyájunknak közösen féltett kincsét fenyegette, Isten jóvoltából ez alkalommal az igaz ügy felülkerekedésével végződött. A szerencsés fordulat örömét kétszeresen érezzük mi, a közoktatásügy munkásai, mert Apponyit állította ügyünk élére. Bármiféle ügykörre szerencsés jelentősége van annak, ha egy nagyszabású személyiség áll az élén és tölti be a maga szellemével, de egy téren sem annyira döntő a személyiség hatása, mint a nevelés és oktatásügy terén. Hogy az Apponyi személyisége meg fogja találni a maga kiáramlásának az útját a magyar közoktatásügy minden területére, erről biztosít az, hogy szellemének uralkodó vonása: a nemzeti érzület, megvan a magyar oktatásügy minden munkásában. Mindnyájunkban él a vágy, hogy nevelő munkánk minél inkább a nemzeti szellem szolgálatában álljon, mindnyáján törekszünk erre több-kevesebb sikerrel, sikertelenül egyikünk sem, mert maga ez az élő vágy, már egyik feltétele a sikernek. De attól a vezértől, akinek már egy emberöltőn keresztül minden tevékenységében irányító eszméje volt a nemzeti szellem fejlesztése, elvárhatjuk, hogy ebben az irányban kiforrott gondolatokkal és tervekkel veszi kezébe a vezéri botot s mutat vele biztos irányt nekünk, akik mindnyáján ebben az irányban óhajtunk haladni.

Miniszterünk eddig, mint egy általános politikai irány vezérémbere, egyik szakmával sem foglalkozott a többiek rovására, de mindeniket megbecsülte azon jelentőség szerint, amely a nemzeti eszme szempontjából megillette. Hogy a nemzeti kultúrát ebből a szempontból elsődrendű fontosságúnak becsülte, azt nemcsak minisztersége óta tett nyilatkozataiból tudjuk.

A képviselőházban ő és az a nagy súlyú párt, melyet azelőtt vezetett, minden kulturális érdekű vitában vezető szerepet vitt. Sok iskolai törvényünk őrzi ezen közreműködés kedvező hatását. Különösen sokat javított ő és a nemzeti párt a közoktatásügy munkásainak jóllétére vonatkozó törvényeken. A Csáky-féle törvényjavaslatok a néptanítóknak s később a polgári iskolai tanároknak javadalmazásáról csak az Apponyi-párt módosításai által lettek elviselhetőbbekké. A törvényhozáson kívüli működésében emberbaráti intézmények és művészeti törekvések előbbre vitelén látjuk sikerrel fáradozni. Most nagy lelke egész erejével veszi gondjába a rábizott nemzeti kultúra minden ágát. Részesítse a gondviselés olyan sikerben nemes törekvéseit, amilyent ő óhajt magának, s amilyent mi várunk mindnyájan tőle.

PÆDAGOGIAI ANTINOMIÁK.

Az «*antinomia*» fogalma tudvalevőleg a Kant bölcsészetiéből származik. Kant ismerettanának a Kritik der reinen Vernunft-nak harmadik részében a «transcendentalis dialektikában» beszél antinomiákról, még pedig ennek második fejezetében a «*rationalis kosmologia*»-ban. Szerinte négy antinomia van, két matematikai és két dinamikai, de ezek most kevésbé érdekelnek bennünket. Ránk nézve az a fő, hogy az antinomia *tételt és ellentételt* jelent, melyeknek mindegyikét okokkal, érvekkel lehet bizonyítani s a thesisek bizonyító okai époly kényszerítőek, mint az antithesisekéi; nincs túlsúly egyik oldalon sem, amely a mérleget megbillentené, az ész nem képes dönteni, a megoldás lehetetlen. Az észnek vagy mindkét félnek igazat kell adnia, vagy egyiknek sem. Kant ez utóbbit választja a matematikai antinomiákra nézve, mert ezeknél a thesis époly hamis, mint az antithesis, miután mindkettő ama tarthatatlan feltevésből indul ki, hogy a világ nekünk adva van, az tényeknek (Thatsache) sorozata, holott tényleg az csak feladatot, *eszmét* képez ránk nézve. Azaz a világ nem önmagában létezik, hanem csak a phänomenális feltételeknek tapasztalati sorozatában, amelyben sohasem juthatunk el a végtelenhez vagy a világ határaihoz az üres tér által vagy azt megelőző üres idő által, mert a végtelent épúgy nem vehetjük észre, mint az üres tért: következképpen a világ-egésze se nem véges, se nem végtelen.

A dinamikus antinomiák azonban Kant szerint már nem képeznek ránk nézve olyan ellentéteket vagy ellenmondásokat, amelyek megoldhatatlanok volnának vagy amelyeknél szintén tagadnunk kellene